

İRAN BAHÇELERİ

İran İslam Bahçe Sanatı

- Aslani'ye (1984) göre, "İran'da bahçe sanatının izleri çok eski dönemlere dayanmaktadır. İslamiyet ncesi İran, doğuda Buda, batıda Hıristiyanlar, merkezi İran'da Zerdüşť dininin etkisi altında gelişim göstermektedir. O dönemlerdeki en güçlü ve etkin din olan Zerdüşť inancına göre doğal etmenler olan toprak, su, hava, ateş çok önemlidir. Zerdüşťlere göre tohum eken herkes tanrı (Mezdisna) yoluna gitmektedir. Mezdisna Zerdüşť dininde Tanrı anlamına gelmektedir.

İslamiyetten sonra dini inançlar değişmiş, ancak doğa sevgisi bugüne kadar İran'da varlığını sürdürmüştür. Ağaç dikmek, bahçe oluşturmak, çiçek sevgisi bu eski felsefeye dayanmaktadır “. Bu nedenle bütün tarihi dönemler boyunca ve hükümdarlar tarafından İran'da görkemli saraylar ve bahçeler oluşturulmuştur. İsfahan, Şiraz, Tahran ve Hazar Denizi kıyılarında çok sayıda saray ve bahçeleri yer almaktadır. İran İslam anlayışına göre bahçe insanların huzur bulduğu bir cennet mekandır. Ancak bunun yanı sıra bahçe İranlıların gelenek ve göreneklerinden de etkilenererek İran halkının kültürünü yansıtmaktadır.

Bu bahçeler her zaman cennetin bir temsili olarak görülmüş ve insanlara sonsuz yaşama arzusunu deneyimleme olanağı sunmuştur. Bugüne ulaşan minyatür ve resim sanatına ilişkin eserlerden dini inanışların etkileri gözlenmektedir. Örneğin ölümü sembolize eden Cupressus (Servi), yaşam ve umudu ifade eden

çiçekli ağaçlar bahçelerin dini felsefesini oluşturmaktadır. İranlı şairler doğa özelliklerini konu alarak çeşitli eserler ortaya koymuşlardır. Saadinin “Gülistan ve Bustan” adlı eseri, Firdevs’ inin Şahname’ si tabiat ve bahçelerin güzelliklerini dile getirmiştir.

İran İslam Bahçelerinin Düzenleme İlkeleri

- İran bahçelerinin en gözde elemanları su ve çiçeklerdir. Havuzlar avlu veya bahçenin en önemli aksı üzerine yerleştirilmişlerdir. Bahçede birden fazla havuz yer alıyorsa bunlar kanallar ile birbirine bağlanmakta, suyun serinlik ve musiki etkisi de yaratılmaya çalışılmıştır.

Havuzlar çoğunlukla parlak ve sıcak renkte seramikler kullanılarak mekana canlılık ve hareket kazandırılmak istenmiştir. İnan İslam kültüründe bahçenin önemli bir yaşama mekanı olması ve suyun vazgeçilmez bir eleman olarak belirlenmesinde, ülkenin çevre koşullarının büyük rolü olmuştur. Suyu uzak mesafelerden, yer altı kanalları ile yüksek karlı dağlardan getirerek, bahçelerde büyük ölçüde su gösterilerini oluşturacak şekilde kullanmışlardır.

İran bahçelerinde göze çarpan önemli unsurlardan birisi su kullanımınıdır. Havuzlar avlu veya bahçenin en önemli bölümüne yerleştirilmişler. Bahçede çok sayıda havuz yapısı ve bunların kanallarla birbirine bağlanması, serinlik ve hava akımını ve suyun musiki ile akmasını sağlamaktadır. Havuzların hafif bir eğim üzerine inşa edilmeleri, suyun havuzdan taşarak küçük ölçüde çağlayanlar oluşturmalarına olanak sağlamıştır. Havuzları çevreleyen küçük kanalcıkların bezemesinde genellikle renkli seramikler kullanılmıştır. Havuzlarda renkli seramiklerin kullanımı, İran İslam bahçelerinin bir diğer tipik özelliğidir.

İran bahçelerinin temelini, birbirini dik kesen iki kanalın dört parçalı fomal planı cahr-ı bağ oluşturmuştur. İran bahçeleri yüksek duvarlarla çevrilmiştir

